

Natur och kultur på Öland

Det öländska landskapet har i långa tider fängslat både öns innevånare och besökare av olika slag. Mångfalden av miljöer och företeelser har något att erbjuda alla människor. I den nyligen utkomna boken *Natur och Kultur på Öland* presenteras på ett utmärkt sätt den på Öland så uppenbara kopplingen mellan naturen och människan i framväxten av det mångtusenåriga öländska kulturlandskapet.

I förordet betonar landshövding Anita Bråkenhielm nödvändigheten av kunskap för att på rätt sätt kunna värna detta varierande och värdefulla landskap och inbjuder samtidigt läsaren att besöka och uppleva Ölands olika miljöer med boken som vägledare.

Av inledningen framgår att boken förutom att vara en kunskapskälla också utgör ett gemensamt natur- och kulturprogram för Öland. Boken skall vara underlag vid säkerställandearbete enligt miljöbalken, vid bevarandet av biologisk mångfald, vid bevarande och vård av natur- och kulturmiljöer, vid fysisk planering, vid information till allmänheten m.m. Programmet omfattar 129 naturområden och 65 kulturmiljöer, vilka i sin tur har olika delområden. Sammanlagt beskrivs närmare 300 områden i boken. Ett speciellt åtgärdsprogram kommer framdeles att kopplas till dessa områden.

Ett inledande kapitel beskriver det intressanta scenario under vilket öns geologiska former bildades och hur speciella landformer kom till under Österjöbäckens utveckling efter den senaste istiden.

Under rubriken Människans landskap behandlas människans roll i relation till landskapet från stenåldern och fram till dagens jordbrukslandskap. Odlingslandskapet (bl.a. åkrar, ängar,

alvar och sjömarker), Våtmarkerna, Skogen, Bebyggelsen (bl.a. byar, tätorter, och kyrkor), Näringar (bl.a. jordbruk, fiske, skogsbruk och turism), samt Samfärdsel (bl.a. hamnar, fyrar och vägar) utgör andra intressanta beskrivningar.

Under rubriken Växter och djur finns avsnitt som beskriver den mycket omfattande biologiska mångfald av arter, som det öländska landskapet besitter. Där framgår också att många av landets sällsynta arter fortfarande har goda förekomster på Öland: Hela 279 arter av de öländska stor-svamparna tillhör de rödlistade arterna i Sverige. Av de i landet förekommande 18 fladdermusarterna finns 13 på Öland, osv. Som speciellt unika ur växt- och djurgeografisk synpunkt omtalas alvarmarkerna och då främst Stora Alvaret.

Tyngdpunkten i boken återfinns under rubriken Områden av särskilt stort värde. Där redovisas kriterier för urval av såväl kultur- som naturmiljöer. Utvalda områden redovisas sedan där de hör hemma i sektorerna Norra, Mellersta resp. Södra Öland. Listorna är separata för kultur- resp. naturmiljöer, men har hänvisningar till varandra om värden sammanfaller i ett område.

Lite olyckligt är att numren saxas mellan de två kategorierna och att numreringen börjar om från 1 inom var och en av de tre sektorerna! Att det dessutom finns en karta (s. 392) med liknande numrering över en annan kategori av områden kan förvilliga.

Texterna till varje delmiljö är innehållsrika och lättförståeliga. De har hänvisning till källmaterial. Som initierad läsare saknar man dock allmänt i boken en del litteraturreferenser – men det beror ju å andra sidan på vilken vetenskaplig ambitionsnivå man beslutat sig för.

Efter alla beskrivningar redogörs för olika former av skydd, som finns för natur- resp. kulturområden. Vidare ingår avsnitt om Allemansrätten, Ordförklaringar, Artregister (inkl. klassning i rödlistan), Ortnamn, samt Källor och litteratur m.m.

En bifogad karta över "Värdefulla natur- och kulturmiljöer på Öland 2001" förtydligar de olika områdenas lokalisering.

Boken är illustrerad med ett stort antal överlag vackra och konstnärliga färgfoton, kartor, samt en del akvareller. Det förefaller dock som om ett antal foton i tryckningen blivit aningen för mörka, vilket ibland minskar informationsvärdet.

Sammanfattningsvis vill jag gratulera Länsstyrelsen och dess medarbetare till detta omfattande verk, som innehåller mycket samlad kunskap till stor nytta för såväl beslutsfattare, som alla de personer som bor i, verkar i eller besöker det fantastiska öländska landskapet. Texten är lättläst trots mycket fakta. Det vackra och rikliga fotomaterialet gör den också till en vacker bilderbok, som bör finnas hos alla med intresse för den öländska naturen och kulturen.

★ EJE ROSÉN,

docent i växtekologi vid Uppsala universitet samt Ekologiska forskningsstationen, Ölands Skogsby.

Natur och Kultur på Öland. Länsstyrelsen i Kalmar län 2001. Red. M. Forslund. 464 sid. + karta. Boken kan beställas direkt från länsstyrelsen (240 kr + frakt, tel. 0480-82195) men finns även i bokhandeln.

Inventera på Jylland i sommar!

Det danska floraprojektet, *Atlas Flora Danica*, arrangerar ett inventeringsläger i Thy på nordvästra Jylland den 21–28 juli. Har du lust att pröva din inventeringsförmåga i en för de flesta svenskar exotisk miljö bland klitter och fukthedar – och troligen möta sådana rariteter som svarttåg *Juncus anceps*, dvärgtåg *Juncus pygmaeus*, grön tofsäxing *Koeleria pyramidata*, fältnocka

Tephrosia integrifolia och hedjungfrulin *Polygala serpyllifolia* – så kontakta Per Hartvig på Botanisk Museum, Gothersgade 130, DK-1123 København K. Tel. 0045 3532 2198, E-post perh@bot.ku.dk

Gratis logi och hjälp med transporter utlovas.